

Wyrok z dnia 29 marca 1995 r.
III ARN 6/95

W związku z obwieszczeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 września 1994 r. (Dz. U. Nr 99, poz. 482) o utracie mocy obowiązującej art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.), dla oceny uprawnień osoby ubiegającej się o nadanie jej statusu kombatanta nie ma znaczenia kiedy i w jakich okolicznościach osoba ta znalazła się w strukturach Urzędu Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa lub Informacji Wojskowej ani też jakie wykonywała tam zadania.

Przewodniczący SSN Adam Józefowicz, Sędziowie SN: Teresa Flemming-Kulesza, Józef Iwulski, Jerzy Kwaśniewski, Janusz Łętowski (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Waldemara Grudzieckiego, po rozpoznaniu w dniu 29 marca 1995 r. sprawy ze skargi Bronisława J. na decyzję Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w W. z dnia 18 czerwca 1993 r. [...] w przedmiocie uprawnień kombatanckich, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodek Zamiejscowy w Krakowie z dnia 11 października 1994 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i oddalił skargę.

U z a s a d n i e n i e

Minister Sprawiedliwości wniósł w dniu 9 lutego 1995 r. rewizję nadzwyczajną od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodek Zamiejscowy w Krakowie z dnia 11 października 1994 r. [...] wydanego w sprawie ze skargi Bronisława J. na decyzję Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w W. z dnia 18 czerwca 1993 r., [...], w przedmiocie uprawnień kombatanckich. Wyrokowi powyższemu zarzucił rażące naruszenie art. 207 § 5 k.p.a. oraz art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a w związku z art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.) i w konsekwencji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz oddalenie skargi.

Stan faktyczny sprawy przedstawiał się następująco:
Zaskarżonym wyrokiem Naczelnny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Krakowie stwierdził nieważność decyzji Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 18 czerwca 1993 r. w przedmiocie pozbawienia uprawnień kombatanckich Bronisława J.

Sąd w uzasadnieniu tego wyroku stwierdził, że zaskarżona decyzja pozbawiająca skarżącego uprawnień przewidzianych w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.) wydana została na podstawie art. 25 ust. 2

pkt 1 lit. a in fine tej ustawy, a zgodnie z tym przepisem, pozbawia się uprawnień kombatanckich osoby wymienione w jej art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych ustalił, iż skarżący mieści się w kategorii osób wymienionych w tym przepisie, ponieważ był zatrudniony w aparacie bezpieczeństwa od stycznia 1945 r. na stanowisku zastępcy szefa Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w G., a następnie od 1948 r. do 1950 r. na stanowisku szefa tego Urzędu. Od 1950 r. był szefem Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w O. do 1952 r., a od lutego 1952 r. został przeniesiony do pracy w Milicji Obywatelskiej w O.

Sąd powołując się na obwieszczenie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 września 1994 r. o utracie mocy obowiązującej art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a wyżej powołanej ustawy o kombatantach (Dz. U. Nr 99, poz. 482) i na ustalenia dokonane przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, że skarżący jako żołnierz brał udział w walce z Niemcami i nie wykonywał zadań związanych ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej, a w UB znalazł się przez przypadek, przyjął, że w odniesieniu do skarżącego przepis art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a cytowanej ustawy o kombatantach utracił moc obowiązującą. W konsekwencji Sąd na podstawie art. 207 § 3 k.p.a. w związku z art. 21 ust. 3 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym i w związku z art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a., stwierdził nieważność zaskarżonej decyzji.

Zdaniem rewidującego powyższy wyrok rażąco narusza prawo. Zgodnie z art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach (...), pozbawia się uprawnień kombatanckich osoby wymienione w art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a te same ustawy zatrudnione w aparacie bezpieczeństwa publicznego.

Bezspornym jest, że Bronisław J. był funkcjonariuszem Urzędów Bezpieczeństwa Publicznego od 1945 r. do lutego 1952 r. Potwierdza to sam skarżący w Deklaracji Członkowskiej ZBoWiD z dnia 20 maja 1964 r. jak i w skardze z dnia 14 lipca 1993 r.

Rewizja nadzwyczajna stwierdza, iż Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych prawidłowo przyjął, że osobom, które były zatrudnione w aparacie bezpieczeństwa publicznego uprawnienia kombatanckie nie przysługują w ogóle z żadnych tytułów. Natomiast Sąd wywodząc, że przepis art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a powołanej ustawy o kombatantach utracił moc obowiązującą na skutek obwieszczenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 września 1994 r. (Dz. U. Nr 99, poz. 482), dopuścił się istotnego uchybienia, ponieważ w cytowanym obwieszczeniu, będącym wykonaniem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lutego 1994 r., sygn. K 15/93 (OTK 1994, cz.I, poz. 4) stwierdzono nie utratę mocy obowiązującej całego art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a, lecz utratę tego przepisu w części, w jakiej nie przyznaje on uprawnień kombatantom i represjonowanym osobom spoza struktur Urzędu Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej, które nie wykonywały zadań związanych ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej.

Bronisław J. nie był osobą "spoza struktur Urzędu Bezpieczeństwa", był on w centrum tej struktury, jako zastępca szefa, a następnie szef Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego.

Zgodnie ze stanowiskiem rewizji nadzwyczajnej, przyjęcie przez Sąd w sposób

zupełnie dowolny i nie znajdujący żadnego uzasadnienia w zebranych w sprawie materiale, poza gołosłownymi twierdzeniami skarżącego, że nie wykonywał on "zadań związanych ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej, a w UB znalazł się przez przypadek", nie ma znaczenia prawnego w świetle wymienionego obwieszczenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, gdyż okoliczność, czy ktoś wykonywał zadania związane ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych, czy też nie, może dotyczyć tylko osób "spoza struktur Urzędu Bezpieczeństwa", a nie funkcjonariuszy tego Urzędu.

Uzasadniając cytowane orzeczenie z dnia 15 lutego 1994 r. Trybunał Konstytucyjny stwierdził: "Należy przyjąć, że zdaniem ustawodawcy zasługi związane z okresem wojny lub poniesione represje znajdujące wyraz w postaci społecznego uznania w formie szczególnych uprawnień mogą zostać przekreślone w wypadkach działania na szkodę interesów Narodu i Państwa Polskiego.

To działanie mogło się przejawiać w różnorodnych formach określonych w art. 21 ust. 2 ustawy o kombatantach (...). Do tej grupy należy też przyczyna w art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a - zatrudnienie w aparacie bezpieczeństwa publicznego lub informacji wojskowej (s. 25-26)".

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona, a wnioski w niej zawarte - przekonujące. W istocie rzeczy należy podzielić pogląd rewidującego, iż orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lutego 1994 r., K 15/93 stwierdzono niezgodność z Konstytucją art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a cytowanej wyżej ustawy o kombatantach (...) jedynie w tej części, w jakiej nie przyznaje on uprawnień kombatantom i represjonowanym osobom spoza struktur Urzędu Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej, które nie wykonywały zadań związanych ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej. W tej sytuacji oczywiste jest, że określonych w ustawie uprawnień nie uzyskują osoby pozostające "w strukturach" wyżej wskazanych organów i to jest właśnie jeden z podstawowych celów, któremu miało służyć uchwalenie powyższej ustawy.

W świetle niekwestionowanych danych znajdujących się w aktach sprawy jest bezsporne, iż skarżący nie tylko pełnił służbę w Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego, ale zajmował w strukturach tego urzędu stanowisko kierownicze. Ta okoliczność jest w świetle całokształtu przepisów wspomnianej ustawy wystarczająca, by przyjąć, iż cytowany wyżej przepis art. 21 ust. 2 pkt 4 ustawy ma bezpośrednie odniesienie do uprawnień skarżącego, bowiem okoliczność czy skarżący faktycznie wykonywał zadania związane ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych, czy też nie, może być przedmiotem dowodzenia tylko w odniesieniu do osób pozostających "poza strukturami Urzędu Bezpieczeństwa" a nie dotyczy w ogóle funkcjonariuszy tego urzędu, a już niewątpliwie osób pełniących w nim funkcje kierownicze. Tego rodzaju osobom uprawnienia kombatanckie nie mogą przysługiwać z żadnych tytułów.

Skoro jednak tak, to należy przyjąć, iż Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z dnia 11 października 1994 r. [...] dopuścił się rażącego naruszenia prawa, a to nakazuje - w świetle przepisu art. 422 § 1 k.p.c. w związku z art. 210 k.p.a. - uwzględnienie

rewizji nadzwyczajnej, uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie skargi.
Biorąc te okoliczności pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====